

REVIZIJE V KOLEKTIVNIH DELOVNIH SPORIH

Janez Novak*

UDK: 349.2:331.109

349.2:347.9:657.6

Povzetek: *Bistveni del prispevka obravnava revizije v kolektivnih delovnih sporih (KDS) na Vrhovnem sodišču Republike Slovenije (VS) od 1.1.1994 dalje. Obravnavane so vse revizije v zvezi s kolektivnimi pogodbami, stavkami, volitvami v svet delavcev, veljavnostjo pravilnikov in reprezentativnostjo sindikata. Dodani so nekateri drugi spori. Za strokovno ponazoritev pojma je podana definicija KDS v Sloveniji in v nekaterih drugih državah. Sodbe Sodišča Evropske Unije (SEU) so pomembne za razumevanje in razlago Direktiv, tudi s področja KDS. Izbrane so nekatere sodbe navedenega sodišča, ki jih morata upoštevati slovenska sodna praksa in teorija.*

Gljučne besede: *kolektivni delovni spor, kolektivna pogodba, stavka, svet delavcev, sindikat, reprezentativnost, pravilniki*

REVISIONS OF COLLECTIVE LABOUR DISPUTES

Abstract: *An essential part of the paper deals with the revisions of collective labour disputes (CLD) at the Supreme Court of the Republic of Slovenia (SC) since January 1, 1994. It deals with all the revisions relating to collective agreements, strikes, and elections to the works council, the validity of regulations and representativeness of trade unions. In addition some other disputes are being discussed. To illustrate the concept of CLD, its definition in Slovenia and in some other countries is given. Judgements of the European Court of Justice (ECJ) are important for understanding and interpretation of the Directives, including those from the field of CLD. Some judgements of that Court are being featured, which have to be respected by the Slovenian judicial practice and theory.*

* Janez Novak, doktor pravnih znanosti, redni profesor, upokojeni vrhovnih sodnik, svetnik
Janez Novak, PhD, retired Supreme Court Judge and Professor, janez.andrej.novak@gmail.com

Key words: *collective labour dispute, collective agreement, strike, works council, trade union, representativeness, regulations.*

1. SPLOŠNO

V času od 1. januarja 1994, ko je Delovno-socialni oddelek (DSO) Vrhovnega sodišča RS začel odločati o revizijah v delovnih sporih (DS), pa do 1. julija 2013 (torej v devetnajstih letih in pol) je bilo obravnavanih 63 revizij s področja kolektivnih delovnih sporov (KDS).¹ To pomeni, da je v povprečju bilo letno obravnavanih 3,23 revizij s področja KDS, kar je glede na celotno število vseh revizij (tudi v individualnih delovnih in socialnih sporih) skoraj zanemarljivo majhna številka.

Glede na predmet spora je bilo obravnavanih naslednje število revizij:

- spori v zvezi s kolektivnimi pogodbami (odpoved, odstop od pogodbe in drugo)
 - skupaj 21 revizij,
- zakonitost stavke – 14 zadev,
- volitve članov sveta delavcev, imenovanje delavskega direktorja in drugi spori iz Zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju (Uradni list RS, št. 42/2007, UPB1, ZSDU) – 14 revizij,
- veljavnost pravilnikov – 6 revizij,
- reprezentativnost sindikata – 2 zadevi,
- druge zadeve: lastninski certifikati, sindikalna članarina, delovno okolje (po ena zadeva).

Navedenih je skupaj 60 zadev, pri čemer je upoštevati, da so bile tri zadeve z enakim predmetom spora zaradi razveljavitve obravnavane dvakrat. To so bile zadeve: VIII Ips 6/2000 – stavka (nova VIII Ips 239/2000), VIII Ips 18/2002 – nezakonitost pravilnika (nova 85/2002) in VIII Ips 103/2006 – reprezentativnost sindikata (nova VIII Ips 186/2006). Podrobnosti v zvezi s posameznimi predmeti spora so obravnavane v 3. poglavju.

Pravna podlaga za odločanje v KDS je zelo obsežna. Ob **kolektivnih pogodbah** (KP) - **splošnih**, KP **dejavnosti** in **podjetniških** KP - so predvsem pomembni **zakoni**, ki se nanašajo na urejanje kolektivnih delovnih razmerij. To

¹ V dveh zadevah (sodbi VIII Ips 13/2012 in VIII Ips 24/2012) je iz evidenčnih stavkov sklepati, da je v njih obravnavan KDS, dejansko pa je predmet spora individualna pravica do letnega dopusta (več v točki 3.1.).

so predvsem: Zakon o alternativnem reševanju sodnih sporov (Uradni list RS, št. 97/2009, ZARSS), Zakon o arbitraži (Uradni list RS, št. 45/2008, ZArbit), Zakon o delovnih in socialnih sodiščih (Uradni list RS, št. 2/2004, ZDSS-1), Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/2002, 103/2007, ZDR, sedaj ZDR-1), Zakon o kolektivnih pogodbah (Uradni list RS, št. 43/2006, ZKoIP), Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah (Uradni list RS, št. 56/2008, ZMCGZ), Zakon o pravnem postopku (Uradni list RS, št. 73/2007, 45/2008, ZPP), Zakon o reprezentativnosti sindikatov (Uradni list RS, št. 13/1993, ZRS), Zakon o stavki (Odlok k soglasju k zakonu o stavki, Uradni list RS, št. 22/1991, ZSt), ZSDU in Obligacijski zakonik (Uradni list RS, št. 97/2007, UPB-1, OZ).

Pomembne so številne določbe **Ustave** Republike Slovenije (URS), na primer določbe 14., 22., 42., 49., 66., 74., 75., 76. in 77. člena. Nekatere urejajo v celoti stvarino kolektivnih delovnih razmerij (KDR), na primer soodločanje delavcev (75. člen), sindikalna svoboda (76. člen) in pravica do stavke (77. člen).

Slovenija je ratificirala **konvencije** Mednarodne organizacije dela (MOD). Med njimi so za obravnavano vprašanje predvsem pomembne tiste, ki urejajo sindikalno svobodo, kolektivna pogajanja in industrijska razmerja (to so konvencije št. 11., 87., 98, 135. in 154).² V KDS je včasih treba upoštevati tudi konvencije št. 111, 158 in 173.

Zaradi članstva Slovenije v Evropski uniji (EU) so pomembne predvsem naslednje njene **direktive**:

- 98/57/ES o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi s kolektivnimi odpusti,
- 2001/23/ES o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z ohranjanjem pravic delavcev v primeru prenosa podjetij, obratov ali delov podjetij ali obratov,
- 2002/14/ES o določitvi splošnega okvira za obveščanje in posvetovanje z delavci v Evropski skupnosti,
- 2002/74/ES o približevanju zakonodaje držav članic o varstvu delavcev v primeru insolventnosti delodajalca,
- 2003/88/ES o določenih vidikih organizacije delovnega časa,
- 2008/52/ES o nekaterih vidikih mediacije v civilnih in gospodarskih zadevah.

² Več Novak, M. in soavtorji, 2006, s. 45 in naslednje.

2. POJEM

2.1. Slovenska pravna ureditev

V našem pravu je KDS pretežno opredeljen kot **delovni spor** med **strankami** KDR in osebami, ki jim je priznan položaj stranke, katerega **predmet** je kolektivna pravica, obveznost, pravno razmerje ali (ekonomski) interes, ki ga stranke **rešijo** po **posebnem postopku**, na **miren način** s posredovanjem tretje stranke, pred **posebnimi organi**, ali na **delovnem sodišču** (Dsod). Za KDS so značilni navedeni poudarjeni strokovni pojmi.³

Da je KDS **delovni spor**, pomeni, da ga je treba rešiti predvsem na podlagi norm (kolektivnega) delovnega prava, podrejeno na podlagi splošnih načel civilnega prava, na primer OZ.⁴

Stranke KDS (ZDSS-1 jih imenuje **udeleženci**: 45., 47. do 51. člen) so v načelu kolektivni predstavniki delojemalske (sindikati) in delodajalske strani (zbornice in druga združenja). Položaj stranke pa je priznan tudi posameznim podjetnikom, če je predmet presoje KDS KP, ki jo je podpisal. Položaj stranke pa lahko prizna tudi Dsod. To stori tako, da na podlagi 51. člena ZDSS-1 obvesti **zainteresirane stranke** o sporu (pravica po materialnem pravu), če imajo za to **pravni interes (a)**.⁵ »Pravni interes je podan, če se nahaja tožnik glede svojega pravnega položaja v negotovosti, s sodbo pa bo ta negotovost odpravljena.«⁶

Na podlagi drugega odstavka 47. člena ZDSS-1 pa lahko nastopajo kot udeleženci tudi tisti, za katere »velja kolektivna pogodba, če **izkažejo**, da upravičeno uveljavljajo **skupinski interes**« (b).⁷ Sodna praksa VS⁸ je predvsem v zvezi s spori, katerih predmet so volitve v svet delavcev, sprejela stališče, da je glede presoje, ali je mogoče udeležencu priznati položaj stranke in/ali se spor presoja po normah KDS, upoštevati **objektivna** (predmet spora) ne pa **subjektivnega merila** (položaj/značaj stranke – udeleženca). **Objektivno merilo (c)**, ki je načelo v KDS v številnih državah, je bilo sprejeto na primer v zadevah VIII Ips 22/2004

³ Več o tem Novak, J.: Kolektivne pogodbe in kolektivni delovni spori, 2012.

⁴ Na smiselno uporabo splošnih pravil civilnega prava odkazuje drugi odstavek 1. člena ZKoliP.

⁵ O tem je določen poseben postopek v navedenem členu ZDSS-1.

⁶ Juhart, 1961, s. 258, gospodarski interes s. 317.

⁷ Da je tak interes podan, mora sodišče ugotoviti s posebnim sklepom (pravdnega vodstva), vendar se to v praksi ne dogaja. V primeru pravnih sredstev lahko takšno ravnanje sodišč povzroča resne težave.

⁸ O pojmu sodne prakse več Novak, J., 2013.

in VIII Ips 166/2005 (več točka 3.3.). Zanimivi sta zadevi VIII Ips 13 in 24/2012 (več točka 3.1.), kjer sta bila tožnika fizični osebi, predmet spora pa pravica do letnega dopusta. **Objektivno merilo** pa je upoštevano tudi pri **presoji vsebine pogodbe** o pogojih za sindikalno delo (več v točki 3.1.).

Navedene tri značilnosti – a, b in c – so **pravne tipičnosti KDS**.

Pri **predmetu spora** sta ob »klasičnih« predmetih spora (pravica, obveznost, pravno razmerje) v KDS predvsem pomembna **pravni** spor (tudi spor o pravici) in ekonomski spor, ter tudi **interesni spor**. Predmet je opredeljen v 6. členu ZDSS-1, kjer je naštetih sedem vrst predmetov KDS. Predmet spora je lahko določen v posebnem zakonu (točka g navedenega člena).

Kakšno je pravno varstvo oziroma način (postopek) rešitve spora v navedenih primerih, je v bistvu urejeno že v **22. členu URS**. Ta člen določa, da je varstvo pravic pred sodiščem zagotovljeno za pravice, dolžnosti in **pravne koristi**. Sodno varstvo torej ni zagotovljeno za interesne, ekonomske spore. Zanimivost ZKoIP je, da je po sodni poti mogoče reševati interesne (ekonomske) spore in pravne spore (spore o pravici).⁹ Na tem področju je slovenska pravna ureditev bistveno drugačna, kot druge (predvsem skandinavske ureditve, več o tem poglavje 2.2.).

KDS je mogoče rešiti na **miren način**, v postopku (po)miritve ali v **sodnem postopku**. Podlaga za miren način rešitve spora so Direktiva 2008/52/ES, ZMCGZ, ZARSS in ZKoIP (posredovanje, mediacija), ZARbit in ZKoIP (arbitraža) ter KP (splošne, dejavnosti, podjetniške). Te dejansko vse urejajo postopek in načine mirnega reševanja sporov. Po splošno sprejetih načelih delovnega prava je tudi arbitraža miren način rešitve spora.¹⁰

Sodni postopek je urejen v ZDSS-1, na podlagi njegovega 19. člena pa se v postopku pred Dsod uporabljajo določbe ZPP, če ni v ZDSS-1 drugače določeno.

Organi pred katerimi je mogoče rešiti KDS so **miritveni** in **sodni** organi. Miritveni organi so: miritelj (mediator), posrednik (konciliator) in arbiter. Sodni organi so Dsod, ki odločajo na treh stopnjah. Bistveni namen miritvenih organov je, da se spor reši na miren način. Tudi v sodnem postopku je mogoče na podlagi ZARSS strankam ponuditi miren način reševanja spora (mediacija). Stranki pa lahko skle-

⁹ Ta ugotovitev izhaja iz 18. in naslednjih členov ZKoIP.

¹⁰ Drugače Cvetko, A. in soavtorji, 2005, s. 73-76, 124-125, tudi sklep VIII Ips 54/2010 (več v točki 3.1.).

neta sodno poravnavo tudi v »rednem« postopku na poravnalnem naroku (305. a in naslednji členi ZPP) ali na glavni obravnavi. V takšnih primerih je sodnik/predsednik senata v bistvu miritveni organ.

2.2. Nekaj primerov iz tujih ureditev

V ureditvah drugih državah je uporabljenih več **pojmov**, ki ustrezajo našemu pojmu KDS. Tako so na primer v **angleškem pravnem izrazju** navedeni pojmi: »collective dispute, collective labour conflicts, collective action, industrial conflict, industrial dipute«. V **nemški** terminologiji je sicer uporabljen splošen pojem »Streit«, ki zajema individualne in kolektivne delovne spore, katerih opredelitev je dejansko navedena v 2. par. in par 2a Zakona o delovnih sodiščih (zadnja novela 21.7.2012, ArbGG).

V pretežnem številu drugih držav je sprejeto razlikovanje med **ekonomskimi** (interesnimi) in **pravnimi** (spori o pravici) kolektivnimi delovnimi **spori**.

Za **ekonomske spore** je značilno, da nastanejo zaradi sprememb (dopolnitev) veljavne ureditve v KP na primer o plačah, delovnem času, počitkih in podobno. Do spora pride zato, ker stranke ne morejo doseči sporazuma/dogovora o vsebini sprememb/dopolnitev za posamezno pravno ureditev oziroma za sklenitev nove KP. Ekonomske spore v večini držav rešujejo z mirnimi načini (mediacijo – posredovanjem, conciliacijo – mirjenjem in arbitražo), spore o pravici pa (pretežno) rešujejo Dsod. Bistvena pozornost je namenjena mirnemu reševanju predvsem interesnih pa tudi pravnih KDS.¹¹ Te spore rešujejo z »izven« sodnimi mehanizmi (extra-judicial mechanisms).

Pri **pravnih sporih** pride med strankama do nesoglasja glede uporabe ali razlage zakonskih pravic in pravic iz KP. Spor torej izvira iz obstoječe/veljavne KP.¹² Ne gre torej za spremembe pravnih norm (KP), temveč za to, da nasprotna stranka ne upošteva veljavnih norm.¹³ Predmet spora je torej izpolnitev obveznosti iz KP (na primer v zvezi s plačami, letnimi dopusti, delovnim časom in podobno) ali razlaga posameznih spornih določb KP.

¹¹ Collective Dispute Resolution, 2007; Hendrichx, F., 2010.

¹² Collective Dispute Resolution, 2007.

¹³ Na primer Sappia, J., 2002.

Kaj obsega pojem **pravni KDS** (spor o pravici) je odvisno od ureditve v posameznih državah. Lahko pomeni spore, ki se nanašajo: na KP in zakonodajo kolektivnih delovnih razmerij (na primer Grčija, Finska, Norveška, Švedska); razlago in kršitve temeljnih in rednih KP, ugotavljanje zakonitosti industrijskih akcij in vprašanj, ki se nanašajo na obstoj/veljavnost KP (na primer Danska); spore, ki izvirajo iz KP in glede sveta delavcev (Nemčija, najbolj splošna opredelitev); uporabo klavzul ureditve kolektivnega prava, za katere je bilo ugotovljeno, da so nične (Portugalska); spore, ki se nanašajo na pogodbe o zaposlitvi med združenji delodajalcev in predstavništvu delavcev v podjetjih ali sindikatih, za razlago pravnih predpisov in KP ali na izpodbijanje določb KP (Španija).¹⁴ V navedenih državah v KDS odločajo Dsod, v drugih državah (na primer v Belgiji, Franciji, Italiji, Luksemburgu in Veliki Britaniji) v KDS ne odločajo Dsod.¹⁵

V Evropi imamo tri vrste pravnih ureditev o **sodni pristojnosti** za reševanje pravnih KDS. V prvi skupini držav (na primer Nemčija, Portugalska, Slovenija in Španija) so Dsod pristojna za reševanje individualnih in KDS. V drugi skupini držav (na primer: Belgija, Francija, Italija, Luksemburg, Velika Britanija) delovna sodišča odločajo le v individualnih delovnih sporih (v Veliki Britaniji, pa tudi na Irskem, odločajo industrijski tribunali, ki imajo položaj sodišč – courts of law). V tretjo skupino sodijo nekatere skandinavske države (na primer Danska in Finska), kjer delovna sodišča sodijo samo v KDS.

Po **nemškem pravu** se spori po ArbGG rešujejo v sodbenem (Urteils-) in sklepnem (Beschlussverfahren) postopku. V sklepnem postopku Dsod rešujejo 11 skupin sporov. To so spori, ki se nanašajo na sodno varstvo iz zakona o pravicah in obveznostih delavcev in uslužbencev obrata (Betriebsverfassungsgesetz), zakona o interesnem zastopanju vodilnih nameščencev v obratnem svetu (Sprecherausschussgesetz), zakona o sodločanju, pa tudi na odločitve o tarifni sposobnosti in pristojnostih za tarifna pogajanja združenj.¹⁶ Torej v bistvu gre za spore katerih predmet je kolektivna pravica, obveznost, pravno razmerje ali interes.¹⁷

14 Tako Fahlbeck, R.: Industrial Relations.

15 Kot v op. 14.

16 Däubler, W. in soavtorja, 1992, s. 148 in naslednje.

17 Müller-Gloge, R. in soavtorja, 2009, s. 909; Germelmann, 1999, s. 108 in naslednje, ter 177 in naslednje.

3. REVIZIJE NA VRHOVNEM SODIŠČU

3.1. Kolektivne pogodbe

S tem predmetom spora je bilo največ revizij (skupaj 21). Spori v zvezi s KP so obravnavani v zadevah: VIII lps: 95/1998, 136/2000, 90/2001, 197, 321/2002, 17/2003, 58, 190/2005, 71/2006, 269/2007, 3, 15, 118, 200/2008, 452/2009, 54/2010, 174/2011, 13, 24, 247/2012 in 26/2013).

Pravna podlaga za odločanje so predvsem točke a) do c) 6. člena ZDSS-1, ZSt, ZKolP, Konvencije MOD (na primer št. 87, 98, 154), pa tudi določbe OZ, na primer 333. člen. Za odločanje so bistvene predvsem KP dejavnosti. Spori so se nanašali na: odpoved in odstop od KP, njeno veljavnost oziroma neveljavnost, kršitev oziroma izpolnitev, izvršitev aneksa in ničnost KP.

Pomembne so naslednje ugotovitve VS:

- predlagatelj **nima pravnega interesa** za revizijo, če je bila med sodnim postopkom veljavnost KP podaljšana z aneksom (sklep VIII lps 95/98).
- Tudi v slovenskem pravnem prostoru velja načelo, da se KDS delijo na **interesne** (ekonomske) spore in pravne spore – **spore o pravic**i (sklepi VIII lps 90/2001, VIII lps 197/2002 in VIII lps 54/2010). Prve je treba reševati na miren način, po nesodni poti, drugi izpolnjujejo pogoje za sodno varstvo.
- Če je po določbi 23. člena ZDSS-1 (prej 15. člen ZDSS) treba opraviti predhodni postopek **mirne rešitve spora** (arbitraže), ki je procesna predpostavka, odločanje v stvari sami ni dovoljeno, če **procesna predpostavka** ni izpolnjena (sklepa VIII lps 90/2001 in VIII lps 200/2008). V zvezi z **arbitražnim postopkom**, kot postopkom mirne rešitve spora, je treba pripomniti, da je VS v sklepu VIII lps 54/2010 ugotovilo, da je spor o spremembi in dopolnitvi KP interesni spor. V tem primeru arbitražni postopek ni procesna predpostavka. Sodišče je ugotovilo, da so mirna rešitev spora mediacija in druge podobne oblike mirne rešitve spora, ne pa tudi arbitraža, ki nikoli ne more biti neuspešna in se vedno konča z odločbo arbitra.¹⁸
- **Tarifna priloga** KP, ni njena priloga, temveč njen sestavni del. Zato jo je razlagati po enakih merilih kot vsebino KP. Določbe tarifne priloge imajo enako

¹⁸ Takšno stališče je zastopano tudi v delo pravne teorije (primerjaj Cvetko, A. in soavtorji, 2005, s. 123) in v navedenem sklepu VS. Starejša sodna praksa (primerjaj sklepa VIII lps 90/2001 in 200/2008) je bila drugačna. V sklepu VIII lps 54/2010 VS ni obrazložilo, zakaj je spremenilo sodno prakso.

veljavo kot določbe normativnega dela KP (sklep VIII lps 321/2002, sodba in sklep VIII lps 118/2008).

- **Kolektivno pogodbo**, ki je bila zaradi poteka **časa podaljšana za nedoločen čas**, je **mogoče odpovedati** pod pogoji, ki veljajo za odpoved. Če pogoji niso določeni v KP, je treba uporabiti določbe OZ. Drugačno stališče bi bilo v nasprotju s svobodo kolektivnega pogajanja. Odločba VS temelji na določbah 15., 16., 17. in 34. člena ZKolP, na Konvencijah MOD št. 87, 98 in 154 in na določbi 333. člena OZ (sodba VIII lps 3/2008).
- **Poseg sodišča v splošni akt** samo zaradi ugotovitve neskladnosti medsebojnih določil tega akta, po ZDSS-1 ni predviden in zato ni dopusten. Zato kljub ugotovitvi, da je splošni akt sam s sabo v nasprotju, sodišče vanj ni smelo poseči (sodba in sklep VIII lps 452/2009).
- Pojem **skupinski interes** je razlagan v sodbi in sklepu VIII lps 118/2008. Med drugim je v obrazložitvi navedeno, da je to posebni pravni interes, ki je posebna procesna predpostavka. Ugotavljanje skupinskega interesa ni materialno pravno, temveč procesno pravno vprašanje.
- Določba podjetniške KP na podlagi katere je delodajalec dolžan zagotoviti predsednici sindikata kot poklicni **sindikalni zaupnici** delo na teh sindikalnih delih, je veljavna pravna podlaga za sklenitev PZ. Drugačno ravnanje delodajalca pomeni kršitev KP (sodba VIII lps 174/2011).
- ZKolP za delodajalce **ne ureja erga omnes veljavnosti** KP. Ta za določenega delodajalca ne velja, če ni član enega od podpisnikov KP, če je izstopil iz tega članstva ali je veljavno odpovedal KP (sodba VIII lps 13/2012).
- V zvezi z **razlago KP**, ki jo je opravila **komisija** za razlago, je pomembna sodba VIII lps 190/2005. V obrazložitvi sodbe je navedeno, da razlaga ne more ustanoviti novih pravic ali večjega obsega pravic. Sodišče na razlago ni vezano.
- V sodbah VIII lps 58/2005, VIII 13/2012 in VIII lps 24/2012 je bila obravnavana **veljavnost KP**. Iz ZKolP izhaja, da KP veljajo za vse delavce, kar tudi pomeni, da pri tem ni pomembno njihovo članstvo v sindikatu. Podobno vprašanje obravnava sodba VIII lps 247/2012, kjer se je postavilo vprašanje veljavnosti aneksa za tiste sindikate, ki ga niso podpisali. V zadevah 13 in 24/2012 sta bila tožnika fizični osebi, predmet spora je bila pravica do letnega dopusta. Zadevi sta bili formalno obravnavani kot individualni delovni spor (Pdp), čeprav so v bistvu predmet presoje kolektivne pogodbe (primerjaj zadevi VIII lps 22/2004 in VIII lps 166/2005 glede objektivnega merila, točka 3.3.), kar je razvidno tudi iz

evidenčnih stavkov obeh sodb.¹⁹ Upoštevati bi bilo treba zgoraj obrazloženo **objektivno merilo**.

- V to skupino sporov je mogoče uvrstiti tudi zadnji KDS - sodbo in sklep VIII Ips 26/2013 – v katerem je VS ugotovilo, da ima **pogodba** za zagotavljanje pogojev za delo sindikalnega zaupnika med sindikatom in delodajalcem, **pravno naravo KP**.

Obravnavana so tudi naslednja vprašanja: odstop od podjetniške KP (sklep VIII Ips 136/2000, v spisu ni bilo listine o odstopu), kršitev KP, usklajevanje plač (sodba VIII Ips 17/2003), izvršitev KP v zvezi z obvezno prisotnostjo, stalno pripravljeno-stjo in nadurnim delom zdravnikov (sodba VIII Ips 71/2006, glej tudi U-I-321/02 z dne 27.5.2004), sprememba KP dejavnosti – izhodiščna plača, osnovna plača (sodba VIII Ips 269/2007), kršitev KP – izplačevanje dodatka za deljen delovni čas in za izmensko delo (sodba VIII Ips 15/2008). S sklepom VIII Ips 39/2011 je bila revizija zavržena zaradi napak pri zastopanju.

3.2. Zakonitost stavke

S tega področja je bilo skupaj 14 revizij: VIII Ips 141/96, 168/99, 239/2000, 248/2002, 20, 48/2003, 222/2005, 77/2006, 406, 492/2007, 120, 129/2008, 120/2010, 190/2011.

Pravna podlaga za odločanje so bili predvsem: ZSt, ZDSS, ZDSS-1, Evropska socialna listina, Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, URS, pa tudi posamezne KP dejavnosti.

Pri obravnavanju predmetov sporov, ki se nanašajo na stavko, je treba izhajati predvsem iz prvega odstavka 1. člena ZStk (»Stavka je organizirana prekinitve dela delavcev za uresničevanje ekonomskih in socialnih pravic in interesov iz dela.«) in točke č) 6. člena ZDSS-1 (po kateri delovno sodišča odloča tudi »o zakonitosti stavke in drugih industrijskih akcij«.). Ti določbi pomenita, da je stavka lahko le tista industrijska akcija, v kateri delavci prekinejo delo (torej ne opravljajo svojih delovnih obveznosti!). Ob stavki obstajajo tudi še druge industrijske akcije (na primer

¹⁹ Evidenčna stavka v navedenih zadevah dejansko ne zajema bistva, pravice do letnega dopusta, kar pomeni individualni delovni spor. Evidenčni stavek bi moral dejansko zajemati (dejansko in pravno) bistvo vsebine sodne odločbe, ne pa, da je le prepis določenega dela obrazložitve odločbe.

»delo počasi«, »delo po predpisih« in podobno).²⁰ Iz sodne prakse VS ni mogoče ugotoviti, da je razen stavke obravnavalo tudi druge industrijske akcije.²¹

Iz odločb VS izhajajo naslednje za teorijo in prakso pomembne ugotovitve:

- Nezakonita je stavka, v kateri je bilo **onemogočeno delo** tudi tistim delavcem, ki so želeli delati (sklep VIII lps 168/1999 in sodba VIII lps 222/2005).
- Zakonita je le **stavka**, katere **predmet** (zahteva) je katera od pravic iz prvega odstavka 1. člena ZSt. Zato je nezakonita stavka, v kateri so delavci zahtevali uresničitev posamičnih pravic ali koristi, na primer: odpravo suspenzov in ustavitve disciplinskih postopkov (sklep VIII lps 239/2000, sodba VIII lps 248/2002), spremembo delovnega časa (sodba VIII lps 141/96) ali razrešitev direktorja (sodba VIII lps 190/2011).
- Če je v zakonu ali KP določen obvezen postopek **mirno reševanje spora**, je obravnavanje s stvari sami dovoljeno, če je bil postopek mirne rešitve spora začel, pa ni bil uspešen (23. člen ZDSS-1, prej 15. člen ZDSS). Mirno reševanje spora je **procesna predpostavka**. Če ta ni izpolnjena, je treba tožbo zavreči. Procesna predpostavka ne posega v ustavno pravico do sodnega varstva (sklepa VIII lps 20/2003 in VIII lps 77/2006). Procesna predpostavka ni določena za spore za ugotavljanje skladnosti splošnih aktov delodajalca z zakonom in KP (sklep VIII lps 1/2007, poglavje 3.4.).
- Stavka je lahko samo **zakonita ali nezakonita** in ne more biti v določenem časovnem obdobju nezakonita, v drugem zakonita (sklep VIII lps 77/2006), če so izpolnjeni pogoji za zakonitost. ZSt v 6 členu ne govori o prekinitvi ali zamrznitvi stavke, temveč samo o njenem **prenehanju** (sodbi VIII lps 48/2003 in VIII lps 222/2005).
- Pomembno je **načelo sorazmernosti**, ki je bilo izraženo v sklepu US U-I-230/06 in sodbi VS VIII lps 222/2005. V sklepu US je rečeno, da je »njen namen preprečiti, da bi delodajalcu oziroma podjetju nastala nesorazmerna škoda prav zaradi nepričakovanosti oziroma nenadnosti stavke«. ²² V navedeni sodbi VS je med drugim rečeno, da »test sorazmernosti pomeni, da mora biti stavka nujna, primerna in sorazmerna, ker se ji nasproti postavi pravica deloda-

²⁰ Več o tem: Stein, E., 2011, Novak, J.: Stavka in druge industrijske akcije.

²¹ V praksi delovnih sodišč so na primer obravnavani pojmi: opozorilna stavka, bela stavka, prekinitve stavke, zamrznitve stavke, vendar ti pojmi niso pravno definirani. 6. člen ZSt ureja samo prenehanje stavke, ne pa tudi drugih oblik.

²² V tujih pravnih ureditvah in sodni praksi načelo sorazmernosti pomeni, da zahtevana dobrina (v stavki) ne sme biti v nesorazmerju s prizadeto dobrino delodajalca. Sorazmernost je dejansko vprašanje. Več o tem: Novak, J.: 204, predvsem s. 367.

jalca do lastnine (določba 33. člena URS) in svobodne gospodarske pobude. To pomeni, da za majhno korist stavka ni primerna, če povzroči velike težave in škodo«. To nedvomno pomembno načelo, v praksi naših stavk dejansko ni upoštevano. Praksi US in VS sta na tem področju skoraj v celoti prezrti.²³

- **Stavkovni odbor** ne more biti udeleženec v KDS, ker je organ, ki izvaja stavko (sodba VIII Ips 492/2007).²⁴
- Stavka je **nezakonita**, če je organizator stavke oziroma stavkovni odbor določil le stavkovne zahteve, ni pa opredelil **časa začetka stavke**, ker v takšnem primeru ni jasno, kdaj se bo stavka začela oziroma ali bo do nje sploh prišlo (sodba VIII Ips 129/2008).
- Zakonitost stavke ni odvisna o uresničljivosti posamezne **stavkovne zahteve**. S sklepom o začetku stavke mora biti po četrtem odstavku 2. člena ZSt določen tudi **kraj zbiranja**. Opustitev te dolžnosti ne pomeni avtomatično nezakonitosti stavke (sodba VIII Ips 120/2008).
- V tako imenovani **sodniški (beli?) stavki** (sklep VIII Ips 120/2010) je bilo ugotovljeno, da lahko tožbo za ugotovitev nezakonitosti stavke vložijo le tisti, ki ima po zakonu pravico organizirati stavko in tisti, zoper katerega je stavka organizirana. Predlagatelj – odvetnik nima aktivne procesne legitimacije. Ob sicer pravilnem zavrženju predloga (48. člen ZDSS-1) nista bili obravnavani vprašanji, kako je z zahtevo za izločitev sodnikov, ki so sodelovali v »stavki« in ali je industrijska akcija sodnikov sploh imela pravne značilnosti stavke iz prvega odstavka 1. člena ZSt.
- **Odškodnino** zaradi **nezakonite stavke** je delodajalec zahteval le v eni zadevi (sodba VIII Ips 129/2008). Tožba je bila umaknjena. Zanimivo je, da so bili odškodninski spori zaradi nezakonitosti stavk obravnavani pred rednimi sodišči in da organizator stavke (sindikat) ni bil tožena stranka. Tako je na primer v zadevi II Ips 338/2000 v zvezi s sodbo Višjega sodišča v Ljubljani Cp 410/1999 tožnik zahteval odškodnino za ukradeni avtomobil, ker bi mu naj škoda nastala zato, ker policisti zaradi »stavke« niso ustrezno opravljali svojega dela. Tožena stranka je bila država, Ministrstvo za notranje zadeve. V zadevi Cp 823/2008 Višjega sodišča v Kopru je delodajalec tožil vodjo stavkovnega odbora, ki je odredil izklop kompresorske postaje, zaradi česar je prišlo do prekinitve proizvodnje. Delodajalcu je nastala škoda.

²³ Tudi SEU v več odločbah poudarja načelo sorazmernosti (na primer C-112/00, C-36/02, C-341/05, C-438/05), vendar ne v zvezi s stavkami.

²⁴ V sklepu VIII Ips 239/2000 in sodbi VIII Ips 248/2002 je stavkovni odbor bil stranka v postopku. V sodbi VIII Ips 492/2007 ni obrazloženo, zakaj je bilo drugače odločeno.

V sodbi VIII Ips 406/2007 je bila obravnavana stavka vlakovnih odpravnikov v zvezi s posebnim dodatkom za opravljanje dela na mejnih postajah.

3.3. Volitve članov sveta delavcev, imenovanje delavskega direktorja

Ta tematika je obravnavana v 14 revizijah: VIII Ips 171/98, 294/2002, 22/2004, 166, 262, 297/2005, 275/2006, 397/2008, 208, 289/2010, 112, 114, 242/2011, 72/2012.

Pravna podlaga za odločanje v teh zadevah je skoraj izključno ZSDU.

- Predmet spora so bile **volitve članov sveta** delavcev. Revizijsko sodišče je ugotovilo, da v KDS iz participativnih razmerij revizija ni dovoljena (sklep VIII Ips 171/98, prej veljavni 59. člen ZDSS).
- V več zadevah se je pri teh delovnih sporih postavilo vprašanje **procesne sposobnosti**. Na primer, ali je lahko predlagatelj v teh sporih posamezen delavec (fizična oseba, na primer sodba VIII Ips 22/2004) ali več fizičnih oseb (na primer sodba VIII Ips 166/2005), ko je pa ena od značilnosti KDS, da v njih nastopajo kot stranke v načelu le kolektivni predstavniki ene in druge strani. Tu je bilo sprejeto v točki 2.1. obrazloženo **objektivno merilo**, torej merilo po predmetu spora, ne pa na podlagi značaja stranke v postopku.
- Za volitve v svet delavcev velja na podlagi 53. člena ZSDU temeljno načelo, da jih je treba razveljaviti »v primeru **bistvenih kršitev postopka**, ki so ali bi lahko vplivale na zakonitost in pravilnost volitev« (na primer tajnost in svoboda volitev). V takem smislu je bilo odločeno v sodbah VIII Ips 262/2005 in 242/2011.
- Ugotovljeno je bilo tudi, da v sporu v zvezi z volitvami v svet delavcev **stranka v postopku** ne more biti pravna oseba (dijaški dom), temveč volilna komisija (sodba VIII Ips 397/2008).
- Pri **delavskem direktorju** je bila v sodbi VIII Ips 289/2010 vložena zahteva za sodno imenovanje. Članica nadzornega sveta ne more biti delavska direktorica. VS je odločilo, da mora biti v takšnih primerih upoštevan/izveden predhodni postopek po 82. in 83. členu ZSDU (predlog sveta delavcev, imenovanje skupnega kandidata).²⁵

²⁵ Po točki g 6.člena ZDSS-1 Dsod odloča tudi v KDS »za katere tako določa zakon«. Ta določba je izvedena na primer v tretjem odstavku 14. člena ZArbit, 83. členu ZSDU in drugem odstavku 23. člena ZKolP.

- V 12. členu ZSDU so taksativno naštetе osebe, ki nimajo **aktivne volilne pravice** (direktor, prokurist, delavci, ki so sklenili pogodbo o zaposlitvi (PZ) po 72. členu ZDR). To je vodilno osebje, ki po 13. členu ZSDU nima tudi **pasivne volilne pravice**. Predstavnica delavcev, ki nima nobenega od navedenih položajev, ima pasivno volilno pravico (sodba VIII Ips 72/2012). Podobno sklep VIII Ips 112/2011 – tožnica ni imela sklenjene PZ in ni bila članica posloводства, zato je imela aktivno volilno pravico.
- Predmet spora so bili tudi **odpoklic člana sveta delavcev** (sklep VIII Ips 294/2002 in sodba 166/2005), zakonitost sklica seje sveta delavcev (sodba VIII Ips 22/2004). V sklepu VIII Ips 208/2010 je bilo v zvezi z razveljavitvijo volitev v svet delavcev ugotovljeno, da napačen pravni pouk ne more biti v škodo stranki, ki se po njem ravna.
- V drugih sporih so obravnavana naslednja vprašanja: volitve v svet delavcev javnega zavoda, 53. člen ZSDU (sklep VIII Ips 297/2005), vprašanje legitimacije, volilna komisija, predsednik volilne komisije (sodba VIII Ips 275/2006), volitve članov sveta delavcev – pooblastilo za zastopanje v postopku revizije (sklep VIII Ips 114/2011).

3.4. Veljavnost pravilnikov (akti o sistemizaciji DM)

Ta predmet spora je bil obravnavan v šestih revizijah: VIII Ips 18, 73, 85/2002, 416/2006, 1/2007, 449, 452/2009 (v opr. št. 18 in 85/2002 gre za isto zadevo). **Pravna podlaga** za odločanje so bili ZDDO, Zakon o davčni službi (starejša prepisa), ZDR in ZDSS-1.

- Petim delavcem, ki so vložili predlog, je bil priznan **skupinski interes**, čeprav o tem sodišče prve stopnje ni izdalo posebnega sklepa. Revizijo sta vložila le dva delavca. VS je revizijo zavrglo, ker je ugotovilo, da je revizijo vložil nekdo, ki nima te pravice (sklep VIII Ips 73/2002, drugi odstavek 374. člena ZPP).
- **Procesna predpostavka** ni določena za spore o skladnosti splošnega akta delodajalca z zakonom in KP (sklep VIII Ips 1/2007).
- **Mnenje sindikata** ni absolutni pogoj za veljaven sprejem splošnega akta delodajalca. To velja tudi v primeru, ko je bil status sindikata pridobljen po roku za pridobivanje mnenj (sodna VIII Ips 416/2006).
- Zanimiva je bila zadeva, v kateri je predlagatelj zahteval ugotovitev nezakonitosti pravilnika o **sistemizaciji delovnih mest** inšpektorjev (sodba VIII Ips 85/2002). Sodišča so odločila, da v skladu z zakonom (ki je urejal le eno delovno mesto

inšpektorja), lahko tisti, ki sprejme pravilnik, določi število delavcev (»izvajalcev«) dela inšpektorja. Podobna je sodba VIII Ips 449/2009.

- **Poseg sodišča** v splošni akt že samo zaradi ugotovitve neskladnosti medsebojnih določb tega akta z ZDSS-1 ni predviden in zato ni dopusten. Sodišče kljub ugotovitvi, da se splošni akt sam s sabo v neskladju, vanj ne sme poseči. Zanimiva je ugotovitev v odločbi, da »sama razvrstitev delovnih mest v tarifne razrede ni (nujen) sestavni del akta o sistemizaciji delovnih mest (sodba in sklep VIII Ips 452/2009).²⁶

3.5. Reprezentativnost sindikata

Ta predmet spora obravnavata zadevi VIII Ips 23/2001 in 186/2006 (prej VIII Ips 103/2006). **Pravna podlaga** za odločanje je ZRS.

Navedeni zadevi obravnavata primera, ko reprezentativnost sindikata **prizna delodajalec** (tretji odstavek 10. člena ZRS, odločba VIII ips 23/2001) ali pristojno **ministrstvo** (prvi odstavek navedenega člena, sodba VIII Ips 186/2006). Reprezentativnost se prizna z odločbo. V prvi zadevi je bilo ugotovljeno, da ima odločba, ki jo izda upravni organ v zvezi z reprezentativnostjo sindikata, naravo potrdila, ki ga je mogoče izpodbijati z nasprotnimi dokazi. Iz zadeve izhaja, da dejstva v zvezi z reprezentativnostjo (6. člen ZRS) ugotavlja sodišče.²⁷ Iz druge zadeve izhaja, da v primeru, če je reprezentativnost sindikata priznana za vso državo (z odločbo pristojnega ministrstva), reprezentativnost (razumljivo) velja tudi pri delodajalcu.

3.6. Drugi spori

V sporu v zvezi s ponudbo za odkup **lastninskih certifikatov** (sklep VIII Ips 70/2000) je sodišče druge stopnje zavrglo predlog, ker naj sodišče ne bi bilo stvarno pristojno. VS je ugotovilo, da je sodno varstvo podano in da gre za KDS.

²⁶ Tarifna priloga je sestavni del KP, nima torej pravnega značaja priloge, kot na primer določenemu »osnovnemu« aktu priložene listine. Več o tem v sklepu VIII Ips 321/2002 v točki 3.1.

²⁷ Čeprav v KDS (kot v individualnih delovnih sporih, 34. člen ZDSS-1) in v socialnih sporih (62. člen ZDSS-1) ne velja preiskovalno načelo – izvajanje dokazov »po uradni dolžnosti«.

Za odvajanje **sindikalne članarine** je pomembno, da je sklenjena pogodba o odvajanju sindikalne članarine med delodajalcem (zdravstveno organizacijo) in sindikatom, ki bi mu naj bila članarina nakazana (sodba VIII Ips 30/2003).

V zvezi z **delovnim okoljem** (sklep VIII Ips 288/2005) je sindikat zahteval, da mu delodajalec poroča o vplivih okolja na delovni proces. Sodišče prve stopnje je odločalo v stvari sami (zahtevku je ugodilo). Sodišče druge stopnje je predlog zavrglo, ker je po KP za takšne spore določena arbitražna. Revizija je bila zavrnjena.

4. NEKATERE SODBE SEU

Za obravnavanje teme so pomembne zadeve: C-341/05, 438/05, 346/06, 396/07, 447/09, 108/10, 297/10-298/10, 132/11, pogojno pa tudi C-379/09 – uporaba KP, dodatno pokojninsko zavarovanje in C-437/09 – zdravstveno varstvo.

SEU je sprejelo več sodb, v katerih so obravnavani pojmi, ki so značilni za KDS. V bazi podatkov SEU (SEU, www.curia.eu.int) v večini sodb najdemo le pojma: »kolektivna pogodba« in »kolektivni ukrepi«. Izjemi sta zadevi C-341/05 in 438/05.

- V **C-341/05 (Laval)** so navedeni številni pojmi s področja KDS, na primer: stavkovna straža (točka 34 obrazložitve), postopek conciliacije (36), blokada/gradbišča (34, 40, 51, 106, 107), kolektivni ukrep (10, 12, 13, 36, 37 in druge), socialni mir (11, 12, 36), bojkot gradbišča (38), stavka in izprtje (88), mediacija (11), solidarnostni ukrep (37, 38), kolektivna pogajanja (69), načelo sorazmernosti (94). V tej zadevi je obravnavan primer, kjer je sindikalna organizacija poskusila prisiliti s kolektivnim ukrepom v obliki blokade gradbišč, da izvajalec storitev začne pogajanja o urnih postavkah in da pristopi h KP, katere določbe so za nekatere primere določale ugodnejše pogoje, kot jih določa zakon. Podlaga za odločanje so bili 49. in 50. člen Pogodbe ES in 3. člen Direktive 96/71/ES o napotitvi delavcev na delo v okviru opravljanja storitev. Sodišče je ugotovilo, da navedene pravne norme nasprotujejo takšnim ukrepom.
- V sodbi **C-438/05 (Finnish Seamen's Union)** so navedeni pojmi: kolektivni ukrep (2, 4, 25, 27, 32 in druge), pravica do stavke oziroma stavka (5, 13, 16, 17, 25), prepoved stavke (17, 44) socialni mir (13), postopek pomiritve (19), »lock out« (izprtje, 39, 41, 42), načelo sorazmernosti (46). V sodbi je obravnavan primer kolektivnih ukrepov sindikalne organizacije proti zasebnemu podjetju,

ki bi naj Viking Line odvrnilo od zamenjave finske zastave na eni od njenih ladij in registracijo ladje pod zastavo druge države članice. Zastava države (Finske) je pomembna zato, ker je pri tem upoštevati KP Finske, ki velja za izplačevanje plač posadki. Podlaga za odločanje sta bila 43. člen Pogodbe ES in Direktiva 96/71/ES.

- V sodbi **C-346/06 (Rüffert)** je bila podlaga za odločanje ista Direktiva, kot v prejšnjih zadevah. Sodišče je ugotovilo, da nasprotuje navedeni Direktivi in členu Pogodbe ES »zakonski ukrep, s katerim organ države članice naročniku predpiše, da lahko za izvedbo javnih naročil za gradnje izbere le podjetja, ki se ob oddaji ponudbe pisno zavežejo, da bodo svojim delavcem za izvajanje zadevnih storitev izplačevala najmanj takšno plačo, kot je določena v veljavni KP, kjer se te storitve izvajajo«.
- V sodbi **C-396/07 (Mirja Juuri)** sta bila podlaga za odločanje tretji odstavek 3. člena in drugi odstavek 4. člena Direktive 2001/23/ES o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z ohranjanjem pravic delavcev v primeru prenosa podjetij, obratov ali delov podjetij ali obratov. Obravnavan je bil primer prenosa restavracije, v kateri je delala tožnica in je zanjo veljala KP za metalurški sektor. Zadnji dan veljavnosti te KP je bila restavracija prenesena na drugo družbo (Amica), za katero je veljala KP za sektor nastanitve in gostinstva. Najprej je SEU odgovorilo na vprašanje pravice do denarne odškodnine v smislu drugega odstavka 4. člena Direktive, nato pa, da predložitveno sodišče presodi položaj, kako je s pravicami delavca, če se veljavnost KP izteče z datumom prenosa podjetja.
- V zadevi **C-447/09 (Reinhard Prigge in drugi)** je sodišče odločalo na podlagi petega odstavka 2. člena Direktive 2000/78/ES o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu. Predmet presoje je bila določba KP, po kateri je poklicnemu pilotu z dopolnitvijo starosti 60 let avtomatično preneha delovno razmerje (DR), ne da bi bilo treba odpovedati PZ. Tako določbo bi bilo treba upoštevati, če bi bila potrebna za javno varnost. Sodišče je ugotovilo, da takšna določba pomeni kršitev načel enakega obravnavanja, ker tak ukrep »ni potreben za javno varnost in zaščito zdravja v smislu navedene določbe Direktive«.
- **C-108/10 (Ivana Scattolon)**. Podlaga odločanja je bil 3. člen prej veljavne Direktive 77/187/EGS o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi z ohranjanjem pravic delavcev v primeru prenosa podjetij, obratov in delov obratov. Sodišče je ugotovilo, da navedeni člen direktive nasprotuje temu, da se prevzetim delavcem zniža plača zato, ker se ne upošteva službena doba, ki so jo dosegli

pri delodajalcu odsvojitelju. Za prenos podjetja gre tudi pri javnem organu, če so preneseni delavci »strukturirana skupina zaposlenih, ki so upravičeni do varstva kot delavci na podlagi nacionalnega prava te države članice«.

- V zadevah **C-297/10 (Sabine Hennings)** in **C-298/10 (Land Berlin)** je obravnavan primer, v katerem je bilo z Zvezno KP za uslužbence v javnem sektorju v Nemčiji določeno, da se osnovne plače v plačnih skupinah odmerjajo po starostnih stopnjah. SEU je ugotovilo, da je takšna ureditev v nasprotju z načelom prepovedi diskriminacije, ki je urejena v 21. členu Listine Evropske unije ter v 2. členu in prvem odstavku 6. člena zgoraj navedene Direktive 2000/78/ES.

V sodbi **C-132/11 (Tyrolian Airways)** je bila podlaga za odločanje ista Direktiva, kot v prej navedeni zadevi. Postavilo se je vprašanje, ali pojem »zaposlitev« pomeni zaposlitev le v določeni letalski družbi, ali tudi v drugih družbah v skupini. SEU je razsodilo, da 2. člen Direktive 2000/78/ES »ne nasprotuje določbi KP, v skladu s katero se pri uvrstitvi v tarifne razrede iz te pogodbe, s čimer je določena višina plače, upoštevajo le poklicne izkušnje, ki so bile pridobljene na delovnem mestu stevarda določene letalske družbe, ne upoštevajo pa se vsebinsko enake delovne izkušnje, ki so bile pridobljene v drugi družbi iz iste skupine podjetij«.

Direktiva 96/71/ES je bila podlaga za odločanje tudi v zadevah C-341/02, C-244/04 in C-319/06.

5. SKLEPI

KDS so v povprečju strokovno bolj zahtevni in imajo znatno večji pomen kot individualni delovni spori. Večji pomen in zahtevnost se kaže predvsem v predmetu spora (predvsem 6. člen ZDSS-1 in posebni zakoni) in v strankah. Načini rešitve spora (mirna ali sodna rešitev) pa se bistveno ne razlikujejo od individualnih delovnih sporov.

Iz analize revizij, ki jih je obravnavalo VS, je razvidno sorazmerno majhno število teh sporov. V devetnajst in pol letih je bilo obravnavanih le 63 revizij. Ta številčni podatek kaže na dva sklepa: kolektivna delovna razmerja so v Sloveniji na tako visoki (pravni in moralni) ravni, da stranke rešujejo spore predvsem brez posredovanja sodišč – na mirne načine. Ali: skromen številčni podatek in relativna ozkost strokovnih vprašanj, ki jih odpirajo stranke v teh sporih, kažeta na nasprotni sklep.

VS je v obrazložitvah svojih odločb sprejelo nekaj strokovnih stališč, ki so značilna za razvite in pravno omikane države. Na primer: ločevanje med interesnimi (ekonomskimi) in pravnimi spori (spori o pravici), pomen mirnih načinov reševanja sporov, pomen in značilnosti skupinskega interesa, pogoji za zakonitost stavke, načelo sorazmernosti, vpliv okoliščin na zakonitost volitev v svet delavcev, pristojnosti delodajalcev pri oblikovanju internih aktov, načini ugotavljanja reprezentativnosti sindikata in podobno.

Na drugi strani pa ostaja odprtih še vrsta strokovnih pojmov in vprašanj (na katere opozarjajo tudi sodbe SEU), na primer: obveznost miru, odškodninska odgovornost organizatorja stavke za njeno nezakonitost, pravne oblike posameznih vrst industrijskih akcij in njihove posledice v praksi, značilnosti socialnega miru, pojem kolektivnega ukrepa, presoja in opredelitev načela sorazmernosti, predvsem pa njegova uporaba in upoštevanje v praksi.

VIRI IN LITERATURA:

- A comparison of industrial conflicts rules in 10 European countries, Svenska Naribgsliv, Stockholm, december, 2005.
- Collective Dispute Resolution through Conciliation, Mediation and Arbitration; European and ILO Perspectives, International Labour Office, Geneva, Nicosia, 2007.
- Cvetko, A. in soavtorji: Zakon o delovnih in socialnih sodiščih (ZDSS-1) s komentarjem, GV Založba, Ljubljana, 2005.
- Däubler, W., Kittner, M., Klebe, T, Schneider, W.: BetrVG, Betriebsverfassungsgesetz, Bund-Verlag, Köln, 1992.
- Fahlbeck, R. : Industrial Relations and Collective Labour Law, Characteristics, Principles and Basic Features, <http://www.scandinavianlaw.se/pdf/43-4.pfd>.
- Germelnann, C.-H. , Matthes, H.-C., Prüttig, H.: Arbeitsgerichtsgesetz, C.H.Beck'sche Verlagsbuchhandlung, München 1999.
- Hendrickx, F.: The Future of Collective Labour Law in Europe, European Labour Law Journal, Volume I (2010), No. 1.
- Juhart, J.: Civilno procesno pravo FLRJ, Univerzitetna založba, Ljubljana, 1961.
- Labour Courts in the EU – an overview, [www.labour.courts_in_the_EU.\(1\).pdf](http://www.labour.courts_in_the_EU.(1).pdf).
- Müller-Gloge, R., Preis, U., Schmidt, I.: Erfurter Kommentar zum Arbeitsrecht, Verlag C.H.Beck, München 2009.
- Novak, M. in soavtorji: Konvencije Mednarodne organizacije dela s komentarjem, GV Založba, Ljubljana, 2006.
- Novak, J.: Analiza novejših sodnih praks Delovno socialnega oddelka Vrhovnega sodišča RS, Podjetje in delo, št. 1/2013/XXXIX, s. 101 – 120.

- Novak, J.: Delovni spori, GV Založba, Ljubljana, 2004.
- Novak, J.: Kolektivne pogodbe in kolektivni delovni spori, gradivo za pripravnike, tretje spremenjeno in dopolnjeno besedilo, Center za izobraževanje v pravosodju, Višje sodišče v Ljubljani, Ljubljana, julij 2012.
- Novak, J.: Stavka in druge industrijske akcije, Delavci in delodajalci, št. 1/2012/leto XII, s. 59-79.
- Sappia, J.: Labour Justice and Alternative Dispute Resolution of Collective and Individual Labour Conflicts, International Labour Office, Geneva, 2002.
- Stein, E.: The Right to Collective Action under the European Social Charter, European Labour Law Journal, Volume 2 (2011), No. 3.

REVISIONS OF COLLECTIVE LABOUR DISPUTES

Janez Novak*

SUMMARY

On average, the CLDs are professionally more demanding and have a significantly greater importance than individual labour disputes. Growing importance and complexity are reflected mainly in the subject matter of the disputes (in particular Article 6 of the Labour and Social Court Act-1 and special laws) as well as the parties. Modes of dispute solutions (amicable settlement or judicial resolution) are not significantly different from the individual labour disputes.

The analysis of the revisions carried out by the SC shows that the number of these disputes is relatively small; in the past nineteen and a half years it has amounted to no more than 63. This figure implies two possible conclusions: either is the level of (both legal and moral) collective labour relationships at such a high level that the parties involved resolve their disputes amicably, without the intervention of the courts, or does this modest figure and a relatively narrow scope of the technical issues raised by the parties in these disputes point to the opposite conclusion.

In the statements of grounds for its judgements the SC adopted some professional positions which are characteristic of developed countries with high legal standards. For example, distinguishing between the disputes between parties with different (economic) interests and legal disputes (disputes on the right), the importance of friendly settlement of disputes, the importance and the characteristics of collective interest, the conditions for the legality of the strike, the principle of proportionality, the impact of the circumstances for the legality of the elections to the works council, responsibilities of employers in the creation of internal acts, methods of determining the representativeness of trade unions and the like.

On the other hand, a number of professional notions and issues (also raised by the judgements of the ECJ) remain open, for example, the obligation of peace,

* Janez Novak, PhD, retired Supreme Court Judge and Professor. janez.andrej.novak@gmail.com

the liability of the organiser of the strike for its illegality, legal forms of various kinds of industrial actions and their consequence in practice, characteristics of social peace, the notion of collective action, the assessment and the definition of the principle of proportionality, in particular its use and compliance in practice.